

בין קלאסיקה למודרניזם

יוון נחשבת לערש התרבות המערבית והשפיעה רבות על התפתחות העיצוב והאמנות בעולם. הציור, הפיסול והאדריכלות, כמו גם התיאטרון ביוון העתיקה, היוו את הבסיס להתפתחות התחומים הללו בעולם כולו. אולם דווקא בתחום עיצוב המוצר, יוון עדיין מתקשה להשיג את שכנותיה במערב אירופה

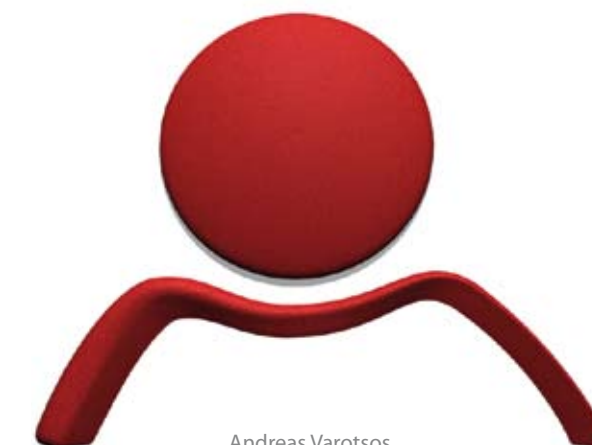
מאת: אורנה שנייד

מרבית מוצרי הצריכה של יוון העתיקה יוצרו על ידי נשים או עבדים בבתי עצמם ולא בבתי מלאכה. רק צביעת בדים, עבודות מתכת, כדרות ומוצרי עור, ייצרו על ידי אמנים בבתי מלאכה מיוחדים - ואלה היו תמיד גברים. אפשר לומר שיוון של העת העתיקה הייתה מעצמה של עיצוב ואמנות, אולם נראה כי היא מתקשה להחזיק בתואר הזה בתקופה המודרנית. המתח הקיים בין המסורת למודרניזם תופס חלק נכבד בהיסטוריה של יוון. הדיון בזהות הלאומית והרצון לשוב ולייצג את יוון הקלאסית הפכו משאת נפש של רבים מהמעצבים והאמנים ביוון, אולם מבקרי עיצוב ואמנות סבורים שדווקא הרצון לדבוק בעיצוב היווני הקלאסי ולהפוך אותו לסמל הזהות הלאומית - הוא זה שגרם לעולם העיצוב היווני להישאר בגבולות הפרמליות הנדרשת. חוקרת התרבות היוונית ארטמיס יאגו, סבורה כי

שצוירו ביוון העתיקה מספקים שפע של מידע על מנהגי אכילה ושתייה, מלחמה, משחק, ספורט ועוד של התושבים דאז. גם בתחום הריהוט הטבועו היוונים הקדמונים את חותמם במאות הרביעית והחמישית לפני הספירה. על העיצובים הראשונים של הריהוט היווני ניתן ללמוד מהציורים שעיטרו את הכדים היווניים המפורסמים. אחד העיצובים המקוריים והראשונים היה כיסא בשם klismos, שהיה קל משקל ובעל משענת. הכיסא היה בעל ארבע רגליים מעוקלות ומשענת גב מעוקלת, והוא מופיע באירים רבים על גבי הכדים העתיקים. לצד הכיסאות נבנו שולחנות אירוח קטנים בעלי משטח מלבני ושלוש רגליים. אלה עוצבו לעתים בדמות בעלי חיים והצטיינו במשקל קל שאפשר את הזזתם ממקום למקום בעת האירוח. גם שידות היו מוצר פופולרי ביוון העתיקה ואלה יוצרו בגדלים שונים ומחומרים מגוונים, כגון עץ, ברונזה, שנהב והיו בעלי פיתוחים.

ראשיתו של תחום "עיצוב המוצר" ביוון, מיוחס ליוונים הקדומים אשר יצרו כלי חרס לשימוש יומיומי. ברוב הבתים היו כדי חרס רבים שנועדו לאחסון מזון, יין, ושמן. הכלים היו בדרך כלל מקושטים באיורים או בציורים. מרבית הקדרות היוונית ששרדה סימי קדם מורכבת מכלי שתייה דוגמת קערות לערבוב יין ומים, קנקני מים, קערות נסך, גביעים וצנצנות אפר מעוטרות וצבועות. עם התקדמות טכניקת הקדרות וצמיחת תורות האסתטיקה, קיבלו העיטורים צורת דמויות אנושיות אשר יצגו ברוב המקרים את האלים או את גיבורי המיתולוגיה וההיסטוריה היוונית. בנוסף, סצינות קרב וצידי היו פופולריות מאוד, בעיקר עם דמות הסוס שהייתה נערצת על ידי היוונים הקדומים והופיעה בהן. הרקע מאחורי הדמויות היה בדרך כלל בהיר והדמויות צוירו עליו בשחור. מאוחר יותר הפך הרקע לשחור והדמויות צוירו בגוון אדמדם. הכנת הכדים נחשבה למלאכת אמנות והכדים

הדיון בזהות הלאומית והרצון לשוב ולייצג את יוון הקלאסית הפכו משאת נפש של רבים מהמעצבים והאמנים ביוון, אולם מבקרי עיצוב ואמנות סבורים שדווקא הרצון לדבוק בעיצוב היווני הקלאסי ולהפוך אותו לסמל הזהות הלאומית - הוא זה שגרם לעולם העיצוב היווני להישאר בגבולות הפורמליות הנדרשת

יוון עדיין לא החליטה מי היא רוצה להיות כשתגדל. בכל אחת מתקופותיה, יחד עם הרצון ליישר קו עם שאר מדינות מערב אירופה, יש ביוון גם חשש ורצון לחזור ולהישען על המסורת העתיקה. לדברי יאגו, הסיסנים הראשונים של אימוץ זהות לאומית בכל מה שקשור לעיצוב הופיעו כבר במחצית המאה ה-19, כאשר המדינה הצעירה נאבקה כדי להתקיים וכדי למצב את עצמה בין מדינות מערב אירופה המתקדמות. נושא זה הודגש במיוחד בשנת 1851, כאשר הועלתה על הפרק השתתפותה של יוון בתערוכה העולמית שנערכה אז בלונדון. באותה שנה נחשבה יוון למדינה צעירה בת 20 שנה, למפגרת מבחינה תעשייתית, כאשר מרבית אוכלוסייתה חיה בכפרים וכלכלתה מבוססת על חקלאות.

היסטוריונים בני המאה ה-19, דגלו ביצירת המשכיות לציוויליזציה היוונית הקדומה. המגמה של הישענות על העבר והמשכיות של התרבות היוונית העתיקה, באה לידי ביטוי בתכניות החינוך, במוסדות ובציבור הרחב. כבר בסוף המאה ה-19 ציין הסופר הצרפתי תיאופיל גוטייה, שהרבה לטייל ביוון, כי "באזורים הקלאסיים הללו העבר כה חי, עד שאינו מותיר כמעט מקום להווה להתקיים". המחצית השנייה של המאה ה-19 והעשורים הראשונים של המאה ה-20 הצטיינו בחדירת הקפיטליזם למדינה תוך הרס שיטתי של אורח החיים המסורתי, ושוב הביא ליצירתה של תנועה באמנות ובעיצוב שקראה לחזור לשורשים. חברי התנועה ראו במוצרים התעשייתיים תוצר נחות לעומת האמנויות הקדומות והפער הזה בין המסורת היוונית לקידמה המערב אירופית היה

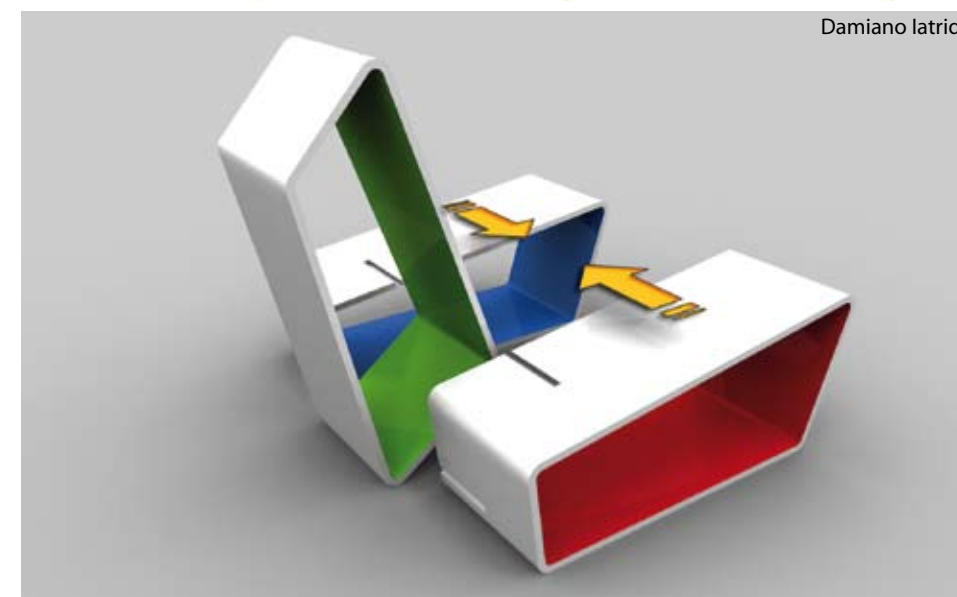

Sotiris Lazou

דור המעצבים הצעירים של יוון מתמודד עדיין עם שאלת הזהות ומנסה לפלס את דרכו, אם באמצעות אימוץ סמלים קלאסיים תוך כדי מבט היתולי, ואם באמצעות ניסיון לבנות קו ייחודי עצמאי השואף להתקבל כשווה בין שווים על ידי מדינות מערב אירופה

Constantinos Housoglou

Damiano Iatridis

Panos Dramitinos

חריף במיוחד בקרב החוגים האינטלקטואליים והאמנותיים. בהמשך למגמה הזו קמה בשנת 1931 "החברה להגנת המוצרים היווניים", ונשיאה קרא לציבור להחרים כל מוצר שלא יוצר ביוון. הוא אף הכריז כי העדפת מוצרים יוונים היא אקט לאומי שמדרגה ראשונה. כל זה התרחש בזמן שמדינות אירופה עסקו במרץ בפיתוח העיצוב התעשייתי, וכך נוצר תהליך שבו גם אם המדינה הצעירה כיוונה את משאביה במטרה להפוך למדינה קפיטליסטית מודרנית, ההתייחסות לתחום העיצוב נשארה שייכת לרעיונות אידיאליסטיים קדם קפיטליסטיים. הניגודים הללו רדפו את התפתחות התעשייתית של יוון והביאו בפועל לקיומה של חלוקה מהותית בין עולם התעשייה לעולם התרבות והאמנות. מקורות היסטוריים מוכיחים כי למרות ייסודן של <

valentino Marengo

Alexis Georgacopoulos

אתרי אינטרנט רלוונטיים:
www.yiannisghikas.com
www.hoursoglou.com
www.greeceisforlovers.com
www.yagou.gr
www.dramitinos.gr
<http://sandman-chronicles.blogspot.com>
www.georgacopoulos.com
www.konstantinosrizopoulos.gr
www.angelidakis.com
www.euran.com/andreasvarotsos.htm

Yiannis Ghikas

מספר תעשיות לייצור מוצרי צריכה, נושא עיצוב המוצר נותר לא פתור. שנות החמישים והשישים היו שנים של בנייה מחדש של המדינה לאחר מלחמת העולם השנייה, ובאותה תקופה אף נוסד מרכז העיצוב הראשון באתונה שלא האריך ימים. בעשורים האחרונים של המאה ה-20 נעשו מספר ניסיונות לחזק את התעשייה היוונית ולכוונה מחדש, ואף הוקם "המרכז ההלני לעיצוב המוצר", אולם האוריינטציה הכללית של המדינה הייתה אנטי תעשייתית, ולכן נחשבה לחלשה שבין מדינות אירופה מבחינה זו, והמוסדות הללו לא החזיקו מעמד ונסגרו.

Aris Stathis

דור המעצבים הצעירים של יוון מתמודד עדיין עם שאלת הזהות ומנסה לפלס את דרכו, אם באמצעות אימוץ סמלים קלאסיים תוך כדי מבט היתולי, כמו קבוצת Greece is for lovers המשתמשת במוטיבים קלאסיים מהתרבות והאמנות ומעניקה להם טוויסט חדש, ואם באמצעות ניסיון לבנות קו ייחודי עצמאי השואף להתקבל כשווה בין שוויים על ידי מדינות מערב אירופה.

Vassilis Mylonadis

Andreas Angelidakis